

Posudek magisterské diplomové práce

Hana Mohrová: Historický román Waltera Scotta v anglo-ameickém kontextu a a v českých překladech. Ústav translatologie FF UK, léto 2008.

Práce je srovnávací studií prvotní recepce díla Waltera Scotta v anglo-skotském, severoamerickém a českém kontextu. Na základě celosvětového účinku Scottova historického románu chce sledovat, jak tento žánr zasáhl kulturu ve třech kontextech, v nichž se do romantismu prolínaly odlišné, vždy specifické národní zájmy. Zajímavé je rozlišení anglo-skotského a severoamerického kontextu přes jejich stejnojjazyčnost – práce se tak stává zajímavou sondou do konstituující se americké společnosti a hledá v její scottovské recepci a interpretaci její jinakost. V českém prostředí předpokládá nalézt specifčnost kulturní interpretace Scotta v povaze překladu. Jak v Životě Waltera Scotta (II), tak v Recepci a ohlasu jeho díla v anglo-skotském kontextu (III) stejně jako v severoamerickém (IV) oceňují a obdivují nalezení právě těch (velmi četných) studijních zdrojů v obrovském množství scottovské literatury, které jsou potřebné pro tento typ recepční práce, způsob využití těchto zdrojů, přesnost práce s fakty a relevantnost jejich výběru.

Ze studia anglo-skotské recepce vystupuje Scott jako celebrita obdivovaná pro své tvůrčí i lidské kvality; romanopisec, který román sblížil s realitou; který posílil skotské národní vědomí a anglické Skotům naklonil, tedy reálně vlastně uklidnil nacionální tenze ve prospěch spolupráce [v impériu]. V Americe je Scott mnohem romantičtější vypravěčem o minulosti, kterou Amerika nemá; zároveň spisovatelem zachycujícím národního (skotského) ducha, a tak vzorem pro osamostatňující se literaturu a kulturu americkou. Z kap. V o Recepci a ohlasu Scotta v českém kontextu pak vyplývají v tomto smyslu zajímavé „národně motivované“ paralely s americkou recepcí – ale samozřejmě i rozdíly, dané existencí velké minulosti i neschopností české řeči ji literárně „scottovsky“ uchopit.

Velice cennou je v této práci důkladná a prameny obdivuhodně podložená sonda do americké recepce „jižanské“. Prokazuje (v příkrém rozporu s recepcí anglo-skotskou) nacionalistické interpretační využití, či dezinterpretační (pseudofeudální) zneužití Scotta na americkém Jihu, snažícím se posílit a všemi prostředky obhájit své pozice v narůstajícím severo-j jižním napětí. Práce je v této části silným argumentem o moci literárního diskurzu v kultuře (19. století) a v kulturních soubojích (viz také diplomantkou pojednaná role Marka Twaina ve scottovské americké recepci). Celý tento je argument je dobře posílen jednou z příloh (č. 6) – diplomantčinou anglickou kritickou literárně interpretační esejí, která podrobně rozebírá dílo špatného, ale vlivného jižanského spisovatele Thomase Dixona, autora zasaženého ještě na začátku 20. století jižanskou nenávislnou fobií stejně jako dezinterpretovaným vlivem scottovského rytířství. Kromě argumentační podpory dává tato esej důkaz o šíři diplomantčina recepčního studia a o její „polykulturní“ kompetenci stejně jako o kompetenci anglistické včetně jazykové.

Celá kap. V o Recepci a ohlasu Scotta v českém kontextu prokazuje zas velkou autorčinu kompetenci bohemistickou (a tak jako celá práce také česky odborně argumentační). Využívá všech existujících zdrojů informací o scottovské recepci a vytváří na jejich základě její asi dosud nejkompexnější popis. Zabývá se samozřejmě překlady, hlavním a zásadním projevem jinojjazyčné recepce, a snaží se na základě „českého Scotta“ nově a samostatně zkoumat českou překladatelskou normu v oblasti (málo rozvinuté románové) prózy uprostřed 19. století. Výběr českého překladu románu *Waverley* pro translatologickou analýzu je správný vzhledem k jeho označení za první „moderní“ překlad Scotta do češtiny v odborné literatuře (ovšem bez rozboru) i vzhledem k tomu, že předchází dva české překlady Scottových románů byly již částečně odborně rozebrány jinde (hl. Masnerová).

V postupu translatologické analýzy hodnotím jako vynikající poučenou, pečlivou a systematickou práci diplomantky s edicemi anglické předlohy, s edicemi německými a samozřejmě s textem českého překladu. Srovnání českého překladu s německými texty pro ověření hypotézy o prostřednictví německého textu při práci českých překladatelek je v mnohém nově objevné. Předně ukazuje nesrovnatelnost scottovského fenoménu na německé a české vydavatelské a překladatelské scéně v 19. století – okamžitá a mohutná reakce rozvinuté německé kultury oproti české touze mít českého Scotta a několika málo českým překladům pořízeným do konce 19. století. I když výběr německých textů pro analýzu není jistě „zaručený“, jeho jistá nahodilost nebrání zjištění, že němečtí čtenáři záhy četli úplné a narativně věrné překlady Scottových románů – na rozdíl od převypravovaných a krácených českých adaptací. Pokud jde o signály malých shod mezi německým textem a českým převyprávěním, lze snad namítnout, že průzkum výskytu verze jména Melchior v češtině 2. pol. 19. století mohl být udělán (viz. s. 49). Autorčin závěr o tom, že německé texty Scottových románů neměly nejspíše pro český překlad instrumentální roli, je možné přijmout, na druhé straně však je možné uvažovat i tak, že druh převyprávění, které pořídily Hanušová s Královou, mohl vzniknout i na základě věrné německé verze. Je totiž zcela odlišným, novým, „autorským“ vyprávěním. To autorka práce lépe než dostatečně prokazuje a jasně a přesně dokládá a popisuje jeho vlastnosti (dynamizace romanticko-historického příběhu, ztráta Scottova vypravěčského „rukopisu“ a humoru); zároveň správně vyhodnocuje míru, do jaké se překladatelkám, podle jejich slov usilujícím o zachycení jiné kulturní specifičnosti v překladu románu, tento cíl podařilo naplnit.

Vzhledem k obsáhlosti jak recepčního komparativního výzkumu tak translatologické analýzy a hlavně vzhledem k jejich úspěchům doporučuji práci k obhajobě a navrhuji výborné hodnocení.

PhDr. Eva Kalivodová, Ústav translatologie FF UK, 17. 9. 2008